

KONINKRIJK BELGIË
Federale Overheidsdienst
**Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking**

Antwoorden van actoren

Digital for Development' (D4D) - Vervolgstudie

Inhoud

Introductie	3
1 Antwoord van DGD	4
2 Antwoord van Enabel	16
3 Antwoord van BIO	32
4 Antwoord van ANGS	35

Introductie

De Dienst Bijzondere Evaluatie (DBE) publiceerde in september 2021 het eindrapport van de vervolgstudie op de evaluatie 'Digital for Development' (D4D).

De vervolgstudie kwam tot stand naar aanleiding van de Covid-19-crisis en onderzocht de ontwikkelingen op het vlak van D4D binnen de context van de pandemie. De evaluatie focuste op de D4D-strategie en de projecten. Het doel van deze vervolgstudie is om lessen te trekken uit de huidige ervaringen. Zo kan een beter inzicht verkregen worden in de gevolgen van de crisis voor de digitaliseringsstrategieën en de uitvoering van projecten in partnerlanden.

Dit document bevat de uitgebreide antwoorden van:

De Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD);

Het Belgisch Ontwikkelingsagentschap (Enabel);

De Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO);

en het gezamenlijke antwoord van de federaties, namelijk ngo-federatie, ACODEV en Fiabel.

Naast hun antwoorden op de vervolgstudie van 'Digital For Development', gaven de actoren tevens een follow-up op de aanbevelingen uit de hoofdevaluatie van 'Digital for Development'.

De antwoorden werden in samengevatte vorm ook opgenomen op onze website en in het jaarverslag (maart 2022) van de Dienst Bijzondere Evaluatie.

1 Antwoord van DGD

Samenvatting

DGD dankt het team van de evaluatoren voor hun analyses en aanbevelingen. Deze worden ter harte genomen en vertaald naar concrete acties.

De aanbevelingen uit de vervolgstudie betreffen:

- Meer rekening houden met kwesties die verband houden met D4D-risico's, namelijk diegene die verband houden met digitale uitsluiting (Leave No One Behind), genderdimensie en milieueffecten
- Identificeren van toekomstige mogelijkheden (initiatieven van Team Europe) in het kader van het toekomstige meerjarenprogramma van de EU (op regionaal en nationaal niveau) in prioritair geografische gebieden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking
- Versterken van de modaliteiten voor de opvolging van de digitale respons in Covid-19-tijden
- Voorzien van strategieën in het post-Covid-19-tijdperk, met daarbij de overweging of de integratie van D4D al dan niet gegrond is
- Versterken van de aandacht voor het digitale op strategisch niveau om deel te nemen aan de inspanningen voor een inclusief, duurzaam en veerkrachtig economisch herstel (minstens als middel)

De rode draad in het realiseren van de aanbevelingen is 3-ledig:

- In december 2021 formuleerde Enabel een uitvoeringsvoorstel « Digital for Girls and Women, a Gender-sensitive and rights-based approach in digitalisation mainstreaming » Dit voorstel kwam tegemoet aan de vraag van de minister D4D te mainstreamen, met specifieke aandacht voor volgende punten:
 - Bijdragen aan het geheel van de Belgische ontwikkelingssamenwerking via het organiseren van activiteiten, het ondersteunen van projecten, en het delen van expertise rond centrale thema's
 - Bijdragen aan internationale partnerschappen door Belgische expertise actief ter beschikking te stellen op Europees niveau (EU D4D Hub en internationaal niveau).
 - synergieën zoeken met Wehubit en de AU-EU-D4D-Hub
 - synergieën voor vrouwelijk ondernemerschap
 - bilaterale samenwerking ondersteunen in 2 partnerlanden waarbij de opgebouwde kennis en expertise tevens ingezet kan worden in alle landenprogramma's van Enabel. (mainstreaming en multiplicatoreffect)

In december 2021 werd de financiering aan Enabel goedgekeurd voor de uitrol van dit nieuw dossier. Het kan beschouwd worden als een antwoord op de belangrijkste aanbevelingen van het D4D-evaluatierapport (2021) van de bijzondere evaluator, met name de versterking van de aandacht voor risico's die verband houden met D4D, digitale uitsluiting (Leave No One Behind) en de digitale genderkloof (uitsluiting van vrouwen en meisjes). Ook binnen het parlement werd – bij de voorstelling van het rapport in maart 2021 – expliciet aandacht gevraagd voor digitale uitsluiting en de genderkloof.

- Kennisdeling is en blijft een belangrijk issue. DGD en Enabel zullen hier samen hun schouders onderzetten opdat de opgebouwde kennis zeker ook gedeeld kan worden met de NGA's en zodat onderlinge kennisdeling binnen de NGA's ook actief verder gestimuleerd wordt.

- Op Europees vlak engageert DGD zich ook om te werken binnen “The European Declaration on Digital Rights and Principles” en zal zich toespitsen op digitalisering als middel om binnen Afrikaans ondernemerschap “good governance” te promoten. Ook zal DGD (D2.4) deelnemen aan de EU-werkgroep binnen INTPA “Digital Rights and Gender”.

Response op de aanbevelingen van de vervolgstudie en de initiële aanbevelingen

Aanbeveling	Management response Aanvaard, deels aanvaard (+ argumentatie), niet aanvaard (+ argumentatie)	Doelstelling	Volgende stap, activiteit, beslissing	Datum of uitvoerings-termijn	Bevoegde dienst(en) en/of pers(o)n(en)
Respons op de VERVOLGSTUDIE 2021					
V1 Meer rekening houden met kwesties die verband houden met D4D-risico's, namelijk diegene die verband houden met digitale uitsluiting (Leave No One Behind), genderdimensie en milieueffecten	aanvaard	« Leave no one behind » en specifieke aandacht voor meisjes en vrouwen zijn een belangrijk aandachtspunt in ontwikkelingssamenwerking in het algemeen en in D4D in het bijzonder	In december 2021 werd de financiering aan Enabel goedgekeurd voor de uitrol van een nieuw dossier « Digital for Girls and Women, a Gender-sensitive and rights-based approach in digitalisation mainstreaming ». Dit dossier is expliciet toegespitst op betreffende aanbevelingen, met name de versterking van de aandacht voor risico's die verband houden met D4D, digitale uitsluiting (<i>Leave No One Behind</i>) en de digitale genderkloof (uitsluiting van vrouwen en meisjes). Ook binnen het parlement werd – bij de voorstelling van het rapport in maart 2021 – expliciet aandacht gevraagd voor digitale uitsluiting en de genderkloof.	2022-2024	DGD-Enabel

V2 Identificeren van toekomstige mogelijkheden (initiatieven van Team Europe) in het kader van het toekomstige meerjarenprogramma van de EU (op regionaal en nationaal niveau) in prioritaire geografische gebieden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking	aanvaard	<p>Bijna één derde (30%) van de Belgische ODA loopt via Europa.</p> <p>DGD steunt het concept van TEI's en stuurt er bij de posten op aan om hier een actieve rol in te spelen.</p> <p>D4D kan onderwerp zijn van een TEI of onderdeel van een meerjarenplan</p>	<p>Deze aanbeveling ligt in de lijn van OESO-DAC-peerreview van 2020, waarin de Belgische Ontwikkelingssamenwerking erkend wordt als drijvende kracht om digitalisering op de ontwikkelingsagenda te zetten en als loyale en geëngageerde speler op Europees vlak. Bijna één derde (30%) van de Belgische ODA loopt via Europa.</p> <p>In december 2021 werd de financiering aan Enabel goedgekeurd voor de uitrol van een nieuw dossier « Digital for Girls and Women, a Gender-sensitive and rights-based approach in digitalisation mainstreaming ». Dit dossier draagt de mogelijkheden in zich om een waarden-georiënteerde impact uit te oefenen binnen Europa.</p> <p>DGD ondersteunt Enabel in het identificeren van toekomstige TEI's en in haar positionering binnen de D4D-Hub. Enabel postuleert voor een leidende rol in de werkgroepen "Digital Rights and Gender" (waaraan ook DGD (D2.4) zal deelnemen) en "Digital Literacy and skills" alsook voor de coördinatierol in de D4D-Hub Africa-branch.</p> <p>Ook richt het nieuwe dossier zich op de verdere mainstreaming van D4D in de landenportefeuilles van Oeganda en Burkina Faso – en bij uitbreiding alle partnerlanden van Enabel. De kennis en expertise die hier gekapitaliseerd wordt, kan vervolgens aangewend worden in alle toekomstige bilaterale portefeuilles (multiplicatoreffect van het programma - <i>mainstreaming</i>).</p>	2022-2024	DGD – Enabel
V3 Versterken van de modaliteiten voor de opvolging van de digitale respons in Covid-19-tijden	Deels aanvaard	D4D heeft haar nut bewezen in tijden van Covid-19. België kiest ervoor zich eerder te profileren op vlak van vaccinaties en maakt geen bijkomende middelen vrij voor een digitale respons	<p>De aanbeveling aan DGD om een taskforce op te richten rond directe en indirecte D4D-acties mbt Covid-19 wordt niet aanvaard ; er zijn al een aantal taskforces binnen Enabel en omdat België gekozen heeft zich m.b.t. Covid-19 te profileren met vaccinaties.</p> <p>Wel worden de partners (Enabel, NGA's) gestimuleerd in het versterken van deze modaliteiten.</p>		
V4 Voorzien van strategieën in het post-Covid-19-tijdperk, met daarbij de overweging of de integratie van D4D al dan niet gegrond is	Aanvaard	D4D als middel kan een belangrijke rol spelen in het bereiken van SDG's – als er voldoende rekening gehouden wordt met de mogelijke risico's.	<p>Deze aanbeveling wordt gegeven aan de NGA's.</p> <p>DGD stimuleert de NGA partners om rekening te houden met de mogelijke risico's bij de inschatting om D4D in te zetten als middel om SDG's te bereiken.</p> <p>DGD en Enabel engageren zich om hiertoe samen 2 sessies kennisuitwisseling te organiseren in 2022.</p>		NGA-partners, Enabel, DGD

<p>V5 Versterken van de aandacht voor het digitale op strategisch niveau om deel te nemen aan de inspanningen voor een inclusief, duurzaam en veerkrachtig economisch herstel</p>	<p>Aanvaard</p>	<p>Digitalisering is een krachtige motor en bijkomende hefboom om de <i>Sustainable Development Goals</i> te verwezenlijken. Daarom zet het Belgische D4D-beleid in op het gebruik van digitale technologieën. De Belgische ontwikkelingssamenwerking beschouwt digitalisering als een middel om specifieke doelgroepen (vrouwen, kinderen) weerbaarder te maken en een stem te geven in de samenleving.</p>	<p>De algemene doelstelling van het programma « Digital for Girls and Women, a Gender-sensitive and rights-based approach in digitalisation mainstreaming » is ervoor te zorgen dat kinderen en vrouwen gelijke kansen krijgen om deel te nemen aan en bij te dragen aan een inclusieve en op rechten gebaseerde digitale economie. Er zijn twee specifieke doelstellingen gedefinieerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) de economische empowerment van vrouwen en meisjes bevorderen door te zorgen voor een betere toegang tot en een beter gebruik van digitale technologieën en (2) ervoor zorgen dat vrouwen en meisjes in staat worden gesteld om hun mensenrechten specifiek op te eisen in de context van een steeds snellere digitale transformatie. <p>Door op Europees niveau bij te dragen, zal de interventie ook de strategische impact van België versterken door bij te dragen aan de Team Europa aanpak en de steun aan de D4D Hub.</p>		
--	-----------------	--	---	--	--

Actualisering van de respons op de OORSPRONKELIJKE AANBEVELINGEN 2021

<p>I Versterking van het strategische kader en de operationele toepassing van de nota I.1. Bepaalde strategische keuzes beter uitwerken en naar voor brengen (actualisering van de nota, de doelstelling van D4D en de plaats van D4D in de Belgische samenwerking, opschaling Wehubit, fonds technische bijstand, ev. begroting voor specifieke doeleinden).</p>	<p>Deels aanvaard</p>	<p>La DGD estime qu'il est nécessaire de renforcer le cadrage stratégique du D4D, en tenant compte des priorités politiques du nouveau gouvernement (mis en place après l'évaluation). La Ministre Kitir estime que la digitalisation est un levier important pour donner une voix aux plus pauvres et qu'elle doit être considérée comme un instrument et non pas une fin en soi.</p>	<p><u>Actualisering van de nota</u> : DGD vindt het niet noodzakelijk om de bestaande strategienota te actualiseren. DGD geeft de voorkeur aan de opmaak van een « 2-pager » waarin de doelstelling en benaderingswijze voor D4D worden uitgelegd alsook pistes voor operationalisatie voor de verschillende partners.</p> <p><u>Eventuele begroting voor specifieke doeleinden</u> : volgend op de beslissing van de minister om te kiezen voor een verdere mainstreaming van D4D en te werken met de bestaande middelen, zal DGD a priori geen projecten en programma's financieren die specifiek gericht zijn op D4D. Eventueel kan een uitzondering gemaakt worden voor programma's die waardevol blijken.</p> <p>Actualisering jan 2022: in december 2021 werd een nieuw D4D-dossier goedgekeurd (zie hierboven bij vervolgstudie V1 en V2). Dit dossier ondersteunt de verdere mainstreaming van digitalisering en komt expliciet tegemoet aan de aanbevelingen van de vervolgstudie.</p>	<p>2021</p> <p>gerealiseerd</p>	<p>DGD, OS-partners, kabinet</p>
---	-----------------------	--	--	---------------------------------	----------------------------------

<p>I.2. Versterking van het strategisch kader op verschillende niveaus (vanuit het hoofdkantoor, op lokaal, Europees en internationaal niveau).</p>	<p>Deels aanvaard</p>	<p>S'il est important de tirer profit du potentiel de chaque canal de la coopération belge pour le D4D, la DGD se concentrera là où elle démontre une valeur ajoutée, notamment au niveau européen et du EU-D4D-HUB et, si possible, au niveau des EDFIs (European Development Finance Institutions) ou des DFIs.</p>	<p><u>Vanuit het hoofdkantoor:</u> DGD heeft zich ervan vergewist dat D4D opgenomen werd in de strategienota's van Enabel en BIO en in de instructies voor de nieuwe programma's van de NGA's. Enabel en BIO hebben D4D opgenomen als een van hun prioritaire thema's.</p> <p><u>Op Europees en internationaal niveau:</u> DGD ondersteunt de aanbeveling om een actieve rol te blijven spelen in de Europese agenda. België wordt immers erkend als een loyale en geëngageerde partner op Europees vlak. Binnen de Europese Unie was België ook de drijvende kracht om digitalisering op de ontwikkelingsagenda te zetten. In de peerreview 2020 van OESO-DAC krijgt de Belgische ontwikkelingssamenwerking hiervoor goede punten. Enabel heeft zich al van in het prille begin als succesvolle partner geprofileerd in dit proces. Wat is het belang van D4D op Europees vlak en wat is de waarde van een gezamenlijke Digitale strategie? De budgetten nodig om op grotere schaal te werken overstijgen vaak de draagkracht van de lidstaten. Door samen te werken binnen een gezamenlijke strategie verhoog je ook de afstemming van de verschillende acties, activiteiten, projecten en programma's.</p> <p>In december 2020 ondertekende België de "letter of intent" van de EU-D4D-Hub, waarbij 11 lidstaten zich engageren om binnen deze Hub samen te werken aan een gezamenlijke Europese digitale strategie. DGD zal onderzoeken op welke manier zij haar verdere ondersteuning kan verlenen aan deze EU-D4D-Hub. Eveneens verleende DGD steun aan Enabel zodat deze erin slaagde de leiding op zich te nemen van het secretariaat van de AE-EU-D4D-Hub. Deze Hub is sinds begin 2021 operationeel en ontving hiertoe Europese budgetten. Deze Hub richt zich op het continent Afrika.</p> <p>DGD zal zich dan ook eerder op het Europese niveau concentreren dan op het VN niveau omwille van de sterke positie die zij al heeft in het Europese D4D-gebeuren en de internationale erkenning die zij krijgt voor haar inspanningen en realisaties.</p> <p>Actualisering jan 2022: in december 2021 werd een nieuw D4D-dossier goedgekeurd (zie hierboven bij vervolgstudie V1 en V2) waardoor Enabel zich sterker kan profileren en op vlak van waarden meer impact kan uitoefenen in de Europese Context.</p> <p>DGD moedigt BIO aan om extra inspanningen te leveren voor D4D in samenwerking met de andere DFI's en in het EDFI-kader. Innovatie en digitalisering behoren tot de prioritaire thema's van BIO, naast andere thema's zoals financiële inclusie, landbouw, hernieuwbare energie, het verstrekken van basisdiensten aan de bevolking. BIO moet in al deze domeinen streven naar intense samenwerkingsverbanden met andere gelijkgezinde actoren. BIO heeft er belang bij om dit voornamelijk te doen met Europese DFI, gezien hier ook het respect voor EU normen en standaarden speelt. Daarbij moet er ook gewaakt worden over de toegevoegde waarde</p>	<p>gerealiseerd</p> <p>2021 e.v.</p> <p>In uitvoering 2022-2024</p> <p>2021 e.v.</p>	<p>DGD + Enabel</p> <p>DGD + BIO</p>
---	-----------------------	---	---	--	--------------------------------------

		<p>van het digitale aspect op zich en moet opgevolgd worden hoe de digitale component bijdraagt aan het bereiken van de objectieven die door de Belgische OS nagestreefd worden via BIO.</p> <p>Actualisering januari 2022: Energzijds simuleert BIO digitalisatie bij haar klanten in het kader van "Due Diligence". Anderzijds is BIO actief in 3 werkgroepen in het kader van EDFI: 1) Working Group (WG) Chief Investment Officer Task Force, 2) WG Environmental and Social 3) WG Assistance Technique, où les contraintes du covid amènent des réflexions liées à la digitalisation à la fois des processus des EDFIs (par exemple DD à distance, avec des consultants locaux, etc...), au niveau de l'impact financier sur les projets et le soutien aux clients via des projets d'assistance technique D4D.</p> <p>BIO is en blijft actief binnen de Europese discussies in het kader van EFSD+</p>		
I.3. Versterking van de operationele toepassing van de D4D-nota, met name door deze vergezeld te doen gaan van een meer operationele roadmap, ...	Deels aanvaard	<p>Zie I.1 : DGD engageert zich voor de opmaak van een « 2-pager » waarin de doelstelling en benaderingswijze voor D4D worden uitgelegd alsook pistes voor operationalisatie voor de verschillende partners.</p> <p>Actualisering jan 2022: De 2-pager werd opgemaakt samen met de partners en zal ook vertaald worden naar engels en de andere landstaal</p>	2021 2022	DGD + partners OS + kabinet
I.4. Formulering van een omvattend en vernieuwd D4D-antwoord op de Covid-19-crisis in het verlengde van de strategische nota's.	Niet aanvaard	<p>Als reactie op de Covid-19 crisis heeft DGD in april 2020 een strategienota hierrond opgemaakt. De accenten die hier gelegd werden betreffen vaccinaties, gezondheid in het algemeen en onderwijs. Er wordt vertrokken vanuit de noden van de mensen. Ongetwijfeld zullen voor bepaalde elementen digitale oplossingen gekozen worden. Dat is dan het middel, niet het doel.</p>	/	/

II Beter gebruik maken van het potentieel van elk kanaal van de Belgische samenwerking	Aanvaard				
II.1. Gouvernementele samenwerking:	Aanvaard	Dans la coopération gouvernementale, la DGD ne financera pas, à priori, de projets spécifiques D4D mais appuiera le mainstreaming du D4D : l'usage du numérique sera favorisé dans les interventions de Enabel comme un outil permettant de réduire les inégalités et de ne laisser personne de côté.	<p>DGD aanvaardt de aanbeveling om D4D op te nemen in de nieuwe landenportefeuilles. DGD ondersteunt de keuze van de minister om met bestaande middelen D4D op grotere schaal in te zetten met bestaande middelen en het streven naar meer expertise op het terrein – dit binnen de rode draad dat digitalisering geen doel op zich is maar een middel om armen weerbaar te maken en een stem te geven.</p> <p>DGD aanvaardt de aanbeveling om te blijven ingrijpen in gebieden waar de Belgische samenwerking een hoge toegevoegde waarde heeft, zoals bijvoorbeeld onderwijs en opleiding. D4D kan hierin een krachtige hefboom zijn, maar is geen doel op zich.</p> <p>Actualisering jan 2022: In de instructiebrieven aan de posten wordt systematisch gevraagd om D4D in rekening te nemen bij de opstart van een cyclus van opmaak van een nieuw bilateraal programma.</p>	2021 e.v.	
II.2. Niet-gouvernementele samenwerking:	Aanvaard	Dans la coopération non gouvernementale, comme préconisé par l'évaluation, la DGD se concentrera sur l'amélioration de la connaissance autour des projets et interventions D4D.	<p>DGD erkent het belang van een verdere sensibilisering rond D4D binnen de niet-gouvernementele samenwerking. Zie II.6 en punt IV</p> <p>DGD aanvaardt de aanbeveling aan de niet-Gouvernementele Samenwerking om de kennis te verbeteren over D4D-interventies. Ter ondersteuning van deze aanbeveling heeft DGD in haar instructies voor de nieuwe programma's expliciet opgenomen om de projecten te taggen (op vlak van D4D alsook op de andere tags) zodat deze in de Prisma-database eenduidig in een rapport kunnen getrokken worden en als basis kunnen dienen voor lessons learned in het D4D-aspect.</p> <p>Voltooid</p>	voltooid	DGD

<p>II.3. Ondersteuning van de privé-sector:</p>	<p>Deels aanvaard</p>		<p>D4D kan zeker een hefboom spelen in de verdere ontwikkeling van de privé- sector. D4D is een transversaal thema dat geïntegreerd wordt in de verschillende activiteiten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.</p> <p>La Recommandation: "<i>Le mécanisme de partenariat commercial (BPF) est un outil sous-utilisé à ce stade, malgré sa valeur potentielle pour soutenir les projets D4D</i>" est rejetée.</p> <p>Le rejet de cette recommandation avait déjà été rapporté à de nombreuses reprises lors des réunions réalisées par les évaluateurs. En effet, l'instrument <i>Business Partnership Facility</i> a pour objectif de permettre au secteur privé de s'engager dans des partenariats pour mettre en œuvre des activités entrepreneuriales dans les pays en développement, sur base d'un projet commercialement viable et avec un impact social clairement établi (au moins un objectif de développement durable est atteint). Les structures visées se situent principalement dans le « missing-middle » (coopératives, MPME, etc.) qui ne sont pas encore assez développées ou n'offrent pas encore de garanties suffisantes pour accéder, en général, à des financements extérieurs (banques, BIO, etc.). Le BPF est délimité géographiquement (liste des pays BIO) et thématiquement (secteurs de concentration de la coopération belge, selon la loi de 2013).</p> <p>Le BPF n'est donc pas un instrument qui a été créé pour travailler de manière spécifique sur une thématique telle que le D4D, comme le programme Wehubit mis en œuvre par Enabel, par exemple. Au contraire de l'affirmation des consultants qui n'ont pas évalué le BPF mais qui le considèrent néanmoins comme un instrument « sous-utilisé », il touche différents secteurs importants et innovants pour la coopération belge, y compris les outils digitaux, mais ne s'y limite pas, reconnaissant que d'autres innovations peuvent avoir des impacts aussi importants.</p> <p>De aanbeveling "De inspanningen ter bevordering van het digitale via BIO in het kader van de werkzaamheden van de EDFI's en de DFI's versterken (bijvoorbeeld inzake gemengde financiering, richtlijnen) en mogelijke synergieën op het vlak van operaties met de DFI's overwegen" wordt deels aanvaard.</p> <p>Innovatie en digitalisering behoren tot de prioritaire thema's van BIO, naast andere thema's zoals financiële inclusie, landbouw, hernieuwbare energie, het verstrekken van basisdiensten aan de bevolking. De digitale component wordt in acht genomen bij de beoordeling van investeringen en er worden actieplannen opgezet ter verbetering ervan. Gelet op het belang van de thematiek kunnen extra inspanningen voor D4D worden gedaan in samenwerking met andere DFIs en in het EDFI-kader, op dezelfde voet als voor de andere prioritaire thema's.</p> <p>Zie "actualisering" onder punt 1.2</p>		
---	-----------------------	--	--	--	--

II.4. Sensibilisering in België	Aanvaard		<p>Volgende acties om digitalisering in te zetten ter versterking van de sensibilisering zijn lopende:</p> <p>Le maintien d'un dialogue avec les acteurs de l'ECM à ce sujet, au niveau individuel (organisations et programmes) et collectif (CSC).</p> <p>Le recensement et le partage des pratiques inspirantes en la matière.</p> <p>L'augmentation de la diffusion des productions audiovisuelles que la DGD cofinance par des canaux digitaux.</p> <p>L'exploration du potentiel sensibilisateur et mobilisateur des jeux vidéo.</p> <p>Gerealiseerd</p>	Gerealiseerd / lopende	DGD
II.5. Mechanismes en initiatieven	Niet aanvaard		<p>De aanbevelingen die de externe consultants doen vertrekken vanuit de ondertussen achterhaalde premise van specifieke D4D-budgetten. Zie I.1 Eventuele begroting voor specifieke doeleinden.</p> <p>Als er in de toekomst toch budgettaire ruimte zou zijn binnen de humanitaire, dan wordt gekozen voor volgende positionering:</p> <p>De administratie is enerzijds voorstander om waar mogelijk en nodig innovatie (waarvan het digitale een onderdeel is) te mainstreamen in de programma's en projecten en anderzijds om specifieke programma's en projecten te financieren op basis van een duidelijke behoefte van een humanitaire partner. Op die manier wordt meer "vraaggericht" in plaats van "aanbodgericht" gewerkt. Dit houdt dan ook in dat de inbedding van de resultaten van het aspect "innovatie" meer gegarandeerd is.</p> <p>Dit zal zoals in het verleden blijven gebeuren op basis van specifieke selectiecriteria en de prioritaire thema's van de humanitaire hulp die vertrekken vanuit de humanitaire principes.. Hoe ontwikkelingsactoren zoals Enabel en BIO met het D4D development-programma 'Wehubit' complementair kunnen zijn aan de humanitaire (innovatieve) respons maakt deel uit van de triple nexus-aanpak.</p>	/	/
II.6 Versterken van de monitoring en duurzaamheid	Deels aanvaard		<p>DGD aanvaardt de aanbevelingen aan onze uitvoerende partners - die hiervoor verantwoordelijk zijn - om de aandacht te versterken voor duurzaamheid, uitwisseling van kennis en een betere monitoring</p> <p>De aanbeveling aan de ANG's m.b.t. capitalisatieverslagen, nieuwsbrieven en andere communicatiemiddelen wordt deels aanvaard – in de mate deze toegevoegde waarde hebben en bijdragen aan sensibilisering en kennisuitwisseling. Deze taken zijn geen doel op zich.</p>		Partners

III De inspanningen in verband met de sensibilisering, de eigenaarschap en de integratie van D4D opdrijven	Aanvaard	Parce que le D4D est un puissant levier pour réaliser un développement durable,	DGD moedigt haar partners aan om sensibiliseringsacties op te zetten die bijdragen aan de beeldvorming dat D4D ingezet kan worden als middel om mensen te versterken, een middel om hen die zijn achtergebleven (left behind) een stem te geven – D4D als middel dus, en niet als doel.		partners
III.2. De integratie van D4D in interventies ondersteunen.	Aanvaard		<p>DGD ondersteunt de aanbeveling aan de partners tot verdere integratie van D4D in de programma's zodat de toegevoegde waarde van D4D als middel ruimer wordt aangewend.</p> <p>DGD en Enabel kunnen hierin een bijdrage leveren door te onderzoeken op welke manier de kennisopbouw die ontwikkeld zal worden binnen de EU-D4D-Hub (bijvoorbeeld de cartografieën, context-analyses, behoeftenanalyses en risico's) ook nuttiger wijze ter beschikking kan gesteld worden aan de Belgische partners. Het is weinig zinvol om naast elkaar heen te werken of werk te doen dat binnen dit consortium zal gebeuren.</p> <p><i>Actualisering jan 2022: zie actualisering onder IV.1</i></p>	2022 e.v.	DGD + Enabel
IV Versterking van het enthousiasme rond D4D- onderwerpen op centraal en lokaal niveau, met name: IV.1. Een forum voor betrokken actoren oprichten (of gebruikmaken van een reeds bestaand forum)	Deels aanvaard.	Tout en reconnaissant l'importance de renforcer l'animation autour des sujets D4D, la DGD estime qu'à l'avenir de créer une instance inter-acteurs, il est peut-être plus efficace de renforcer la sensibilisation sur le D4D dans les plateformes thématiques existantes (Educaid, BecauseHealth, PASA).	<p>Duidelijk informeren, kennisuitwisseling, delen van best practices zijn belangrijk. DGD gelooft eerder in informeren dan in enthousiasmeren (animer). D4D is een krachtige hefboom die kan ingezet worden als middel om ontwikkelingsdoelen te bereiken (en geen doel op zich). Een groei in kennis en inzicht over de potentiële voordelen maar ook over de risico's helpt in een weloverwogen keuze om het middel gericht in te zetten – daar waar het een toegevoegde waarde creëert. "Weloverwogen" is hierin cruciaal en "enthousiasmeren" geeft de indruk hieraan voorbij te gaan. De partners zelf zijn best geplaatst om met kennis van zake deze weloverwogen keuze te maken.</p> <p>Het bestaande forum (D4D-platform van Close-the-Gap) loopt nog tot eind oktober 2021. Daarna zal geëvalueerd worden op welke manier de ondersteuning van deze vorm van kennisuitwisseling best georganiseerd wordt.</p> <p><i>Actualisering jan 2022: DGD en Enabel engageren zich om samen de ondersteuning van deze vorm van kennisuitwisseling te organiseren in 2022.</i></p>	10/2021	DGD + kabinet

2 Antwoord van Enabel

Samenvatting

Enabel draagt bij tot Team Belgium op het vlak van digitalisering in de sector, door het ontwikkelen van programma's rond D4D of met integratie van D4D en door regelmatige bijdrage aan de Belgische D4D beleidsvisie. Een voorbeeld van zo'n programma is het recent goedgekeurde 'Digital for Girls and Women' rond digitale rechten en digitale vaardigheden.

Enabel draagt ook actief bij tot de Team Europe visie rond D4D, in lijn met de EU Digital Decade, door actief deel te nemen aan de activiteiten en werkgroepen van de D4D Hub en de coördinatie te verzekeren van de Afrikaanse tak van de D4D Hub.

Enabel mobiliseert extra financiering voor D4D zodat een brede expertise kan uitgebouwd en behouden worden. Enabel zal de lead nemen in D4D Team Europe Initiatives waar geografische en thematische alignering te vinden is met de bilaterale portefeuille.

Enabel zal de partnerlanden blijvend ondersteunen in de ontwikkeling en/of implementatie van hun digitale transformatie visie, op nationaal en sectorieel vlak. Enabel bouwt sterke programma's uit waarbij digitalisering als middel gebruikt wordt om een verbeterde ontwikkelingsimpact te bereiken maar tevens erkend wordt als hoofdas van toekomstige strategische kaders. Enabel wil in alle D4D programma's (zowel als in de interne werking) digitale inclusie verzekeren en tekent hiervoor in 2022 het Digital charter.

Enabel finaliseert tevens haar interne D4D visie, tevens geïnspireerd door de COVID nota, en bereidt een externe communicatiecampagne voor. Enabel zet hierbij in op vier grote focusdomeinen: digitale vaardigheden, digitale economie, digitale rechten en digitaal bestuur. Daarnaast zorgt Enabel ervoor dat digitalisering zoveel mogelijk geïntegreerd wordt. Programma's volgen daarbij de 'Principles for Digital Development' als leidraad in de implementatie.

Enabel streeft er in haar strategie 2030 naar om een rolmodel en incubator te worden voor ondernemerschap en innovatie. Daarom zullen de besluitvormingsprocedures vereenvoudigd worden. Binnen de werkgroep Let's Connect die instaat voor de interne digitale transformatie, zullen hiervoor concrete acties worden uitgewerkt, inclusief een verbetering van onze digitale monitoring systemen. Een nauwere samenwerking tussen Let's Connect en de D4D programma's wordt ook nagestreefd.

Algemene response op de evaluatie

Aanbevelingen aanvullende studie:

1. Wat betreft de gevolgen van de crisis voor de D4D-maatregelen

Enabel heeft onder meer dankzij de inzet van digitale technologie de portfolio's en programma's voor derden succesvol verder gezet. Het personeel van Enabel heeft met grote veerkracht gehandeld en het gebruik van digitale tools (zoals online samenwerken) is binnen de organisatie toegenomen, met ondersteuning van de interne digitale transformatie strategie Let's Connect. Een nauwere samenwerking tussen Let's Connect en de D4D programma's wordt ook nagestreefd. Enabel zal in de nabije toekomst inschrijven op het Digital charter, en zo de digitale inclusie van haar personeel en programma's versterken.

Ook is het gebruik van digitale technologie in bestaande programma's sterk toegenomen en zijn er nieuwe programma's opgestart die gebruik maken van digitale tools in de implementatie (digitally enabled programma's) of een focus leggen op digitaal binnen een resultaatgebied van (of het volledige) het programma (D4D programma's). Digitale inclusie en gendergelijkheid blijven daarbij belangrijk basisprincipes.

2. Wat betreft het rekening houden met digitaal in het strategische antwoord van de Belgische samenwerking op de crisis van Covid-19

Enabel draagt bij tot het ondersteunen van de visie van Team Belgium op het vlak van digitalisering, door het ontwikkelen van projecten (zoals het recent goedgekeurde artikel 6 project 'Digital for Girls and Women') en het bijdrage aan de beleidsvisie rond D4D. Enabel draagt ook bij tot de Team Europe visie, door actief deel te nemen aan de activiteiten en werkgroepen van de D4D Hub en de coördinatie te verzekeren van de Afrikaanse tak van de D4D Hub. Enabel zal via het bilaterale portfolio en projecten voor derden ook de partnerlanden blijvend ondersteunen in de ontwikkeling en/of implementatie van hun digitale transformatie visie, op nationaal en sectorieel vlak.

3. Op het niveau van D4D-interventies in de crisisrespons

Enabel finaliseert haar interne D4D visie, voortbouwend op de nota rond COVID respons en bereidt een externe communicatiecampagne hierover voor. Enabel aligneert zich hierbij ook met de principes van de D4D Hub en met de EU Digital Decade agenda.

Enabel aligneert zich in alle D4D programma's met het Leave No One Behind principe, en engageert zich om studie hierrond op te zetten voor het delen van de opgebouwde kennis. Wat de landen betreft van deze studie, zal in Oeganda ingezet worden op een versterking van de huidige bridging portfolio wat D4D betreft en wordt er extra personeel aangenomen, naast het opstarten van nieuwe projecten (IDEA, AEDIB | NET en D4GW).

In Senegal, implementeert Enabel een deel van een EU-gefinancierd programma opgestart als respons op de COVID-19 crisis (DIRECCT). In het kader van DIRECCT ondersteunt Enabel's Wehubit-programma eveneens vijf partnerprojecten rond technologie in onderwijs en training. Beide landen kunnen, net als andere partnerlanden, ondersteuning krijgen van vraag-gestuurde technische assistentie via het AU-EU D4D Hub programma. Hoewel digitalisering steeds een middel is om een verbetering in de ontwikkelingsresultaten te bekomen voor de mondiale uitdagingen, blijft het nodig om specifieke programma's te voorzien en erkent Enabel daarvoor digitalisering meer en meer als een hoofdas in toekomstige strategische kaders. Enabel kan hierbij niet meer rond digitalisering zodat het agentschap haar plaats blijft behouden in deze snel digitaliserende wereld (in lijn met het EU Digital Decade programma).

4. Wat de ingezette middelen betreft

Enabel heeft via de erkenning van haar ervaring op D4D vlak, extra financiering kunnen mobiliseren via de EU en zal in de toekomst blijvend inzetten op het uitbouwen van Team Europe Initiatives waar digitalisering een belangrijke rol in speelt en die zich aligneren met de geografische en thematische prioriteiten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Enabel heeft in haar actieplan 2030 ingeschreven een rolmodel en wieg voor ondernemerschap en innovatie te worden. Binnen de werkgroep Let's Connect die instaat voor de interne digitale transformatie, zullen hiervoor concrete acties worden uitgewerkt, inclusief een verbetering van onze digitale monitoring systemen.

Aanbevelingen originele studie:

1. Versterking van het strategische kader en de operationele toepassing van de nota

Enabel versterkt haar strategisch kader door een actualisering van de D4D visie. Deze maakt de keuze om, naast het mainstreamen van D4D, ook interventies uit te voeren met D4D als prioriteit om de groeiende '*digital divide*' te dichten (als antwoord op de mondiale uitdaging 'groeiende ongelijkheden').

Enabel zal hierbij inzetten op vier prioritaire D4D actiegebieden ('*strategic pillars*')

- (1) inclusief digitaal ondernemerschap
- (2) digitale vaardigheden en competenties
- (3) digitale rechten en
- (4) *e-services building blocks*.

Enabel zal ook een actieplan opstellen met concrete stappen voor de operationalisering van de vernieuwde D4D visie en de leidende principes.

De interne D4D visie wordt momenteel gevalideerd en een versie voor externe communicatie is in voorbereiding. Strategische pillar 4 zal hernoemd worden naar "digitaal bestuur" met een iets breder doel (o.a. ondersteuning visie partnerlanden rond digitale transformatie). Verder zal Enabel streven naar mainstreamen van D4D in alle portefeuilles en voor alle mondiale uitdagingen.

2. Het potentieel van elk kanaal van de Belgische samenwerking beter benutten, gebruikmaken van mechanismen en D4D-initiatieven; Versterking van de monitoring en de duurzaamheid van D4D-interventies

Enabel zal de analyse van digitale strategieën (op nationaal en/of sectorniveau) en opportuniteiten voor het dichten van de digitale kloof systematisch integreren in de voorbereiding van de toekomstige bilaterale portefeuilles en hiermee bijdragen aan het aanwenden van de gouvernementele samenwerking voor de ontwikkeling of de ontplooiing van digitale strategieën van de partnerlanden. Enabel zal bovendien blijven inzetten op onderwerpen waar de Belgische ontwikkelingssamenwerking een hoge toegevoegde waarde heeft via de strategische pijlers 'digital skills' en 'inclusief digitaal ondernemerschap'.

Daarnaast stelt Enabel voor om succesvolle initiatieven zoals het Wehubit-programma - dat operationeel sterk uitgewerkt en een erkende partner in het digitale ecosysteem is - op te schalen om meer impact te verzekeren en met aandacht voor de prioritaire thema's om de effecten van *outward-in learning* te maximaliseren.

Enabel zal bovendien de kapitalisatie van opgedane ervaringen intensifiëren door de uitbreiding van de '*D4D toolbox*'; de organisatie van workshops in samenwerking met het D4D platform; en de lancering van een kennisuitwisselingsnetwerk en een *e-library* van het Wehubit programma. Deze kennisproducten zullen als 'open innovatie' ter beschikking gesteld worden, waardoor de duurzaamheid van D4D-interventies verder ondersteund wordt.

Enabel streeft naar een verderzetting van deze strategie in 2022. In 2021, zijn verschillende elementen van deze strategie verwezenlijkt, met name: (1) deelname aan het AEDIBNET programma (EU, H2020) dat samenwerking tussen AU en EU ondersteunt voor het bouwen van een netwerk van digitale innovatiehubs en het stimuleren van de digitale economie in Afrika; (2) implementatie van een onderdeel van het DIRECCT programma (EU, INTPA) dat bijdraagt aan inclusief digitaal ondernemerschap in Sénégal als antwoord op de COVID crisis; (3) het integreren van een belangrijk luik rond digital skills in de bilaterale portefeuille Palestina en de regionale portefeuille Waardig werk in Centraal-Afrika; (4) implementatie van het Knowledge Exchange Network en de digitale bibliotheek van Wehubit en (5) de organisatie van de Digital Sessions, webinars rond digitalisering in partnerschap tussen Enabel – Wehubit en Close-The-Gap.

3. De inspanningen in verband met de sensibilisering, de eigenaarschap en de integratie van D4D opdrijven

Door D4D verder te integreren in de bilaterale portefeuilles, zal Enabel de D4D expertise op het terrein kunnen versterken zodat eigenaarschap van D4D kwesties alsook de kwalitatieve, duurzame en op inclusie gerichte uitvoering ook lokaal ondersteund worden. Enabel zal ook de '*Digital Enablers*' community of practice, waar collega's van het terrein en Brussel op tweemaandelijks basis samenkomen om hun ervaringen met betrekking tot D4D uit te wisselen, blijven animeren.

In uitvoering, een Task Force is opgericht binnen de community of practice om verder te werken op de uitwerking van de D4D visie in de praktijk.

4. Versterking van het enthousiasme rond D4D-onderwerpen op centraal en lokaal niveau

Als strategisch partner in het D4D Hub consortium zal Enabel zowel bijdragen aan de uitwisseling van kennis tussen Europese partners, als blijven deelnemen aan strategische dialogen. De instrumentele rol van Team Belgium bij de totstandkoming van het African Union-European Union D4D Hub project en de gemeenschappelijke intentieverklaring van 11 lidstaten om samen te werken aan één Europese strategie voor digitale ontwikkeling waren hierbij belangrijke eerste verwezenlijkingen. Door sterker in te zetten op D4D prioritaire interventies in de bilaterale portefeuilles zal Enabel bovendien ook via de bilaterale samenwerking het enthousiasme rond D4D onderwerpen op centraal en lokaal niveau kunnen versterken, meer bepaald met een focus op *'closing the digital divide'*.

In uitvoering, Enabel draagt actief bij aan de D4D Hub en zal, mede dankzij het nieuwe programma 'Digital 4 Girls and Women' een bijdrage kunnen leveren via het dragen van de D4D Hub werkgroepen rond gender en digital rights. Bovendien zal Enabel de coördinatie van de Afrikaanse tak van de D4D Hub opnemen.

Response op de aanbevelingen

Aanbeveling	Management response	Doelstelling	Volgende stap, activiteit, beslissing	Datum of uitvoerings-termijn	Bevoegde dienst(en) en/of pers(o)n(en)
1. Versterken van de aandacht voor het digitale op strategisch niveau om deel te nemen aan de inspanningen voor een inclusief, duurzaam en veerkrachtig economisch herstel (minstens als middel)	Aanvaard	Inclusief terugbouwen versterken	Enabel streeft ernaar om digitale projecten op een inclusieve manier uit te bouwen met speciale aandacht voor de bescherming van mensenrechten. Enabel zal hierbij bijkomende ervaring opbouwen via een op vraag van Minister Kitir uitgewerkt programma rond digitale inclusie, met name rond gender, en digitale rechten ('Digital for Girls and Women', D4GW programma). Enabel streeft ernaar om deze domeinen te integreren in alle toekomstige bilaterale programma's. Bovendien zal Enabel voor reeds lopende D4D projecten een analyse uitvoeren rond inclusiviteit met aanbevelingen om deze te versterken. Bovendien zal Enabel op EU D4D Hub vlak de werkgroep rond digitale rechten leiden. In het kader van Leave no one behind, onderschrijft Enabel de campagne rond digitale inclusie "Digitall".	2022-2023	Management team « D4GW » Expertise staff D4D EST
		Ondersteunen van digitale transformatie in partnerlanden	Zoals vastgesteld door de evaluatoren, hebben "veel partnerlanden een visie op digitale transformatie aangenomen, ook moeten de D4D-strategie en de reactie daarop op lokaal niveau worden ondersteund". Enabel zal hiervoor inzetten op een versterking via de bilaterale samenwerking van de ondersteuning van de partnerlanden voor deze visies rond digitale transformatie, zowel op algemeen vlak (digitale transformatie visie al dan niet geïntegreerd in ontwikkelingsvisie bijv. in DRC) als bij specifieke sectoren (bijv. onderwijs of gezondheidszorg transformatie plannen bijv. in Oeganda). Heel concreet zal Enabel ook digitale transformatie management gaan ondersteunen bij concrete partners (bijv. het Rwanda Food and Drug Administration). D4D draagt hierbij steeds als middel toe tot specifieke sectoren of het nationale ontwikkelingsplan, maar hierbij zijn specifieke D4D acties nodig om impact te bereiken. Enabel, via zijn rol als coördinator van het AU-EU D4D Hub project (EU financiering), zal bijdragen aan het strategisch belang van D4D door regelmatige contacten met partnerlanden en concrete technische assistentie en evenementen (bv. dialogen, workshops, etc.) rond duurzame en inclusieve digitale transformatie te organiseren. Deze activiteiten zullen onze bilaterale werking in de partnerlanden aanvullen en versterken. Bovendien is het partnerschap met zeven andere EU agentschappen (GIZ, AfD, EF, LuxDev, Estonia MFA, eGA, ITL) verrijkend en draagt het bij tot het consolideren van Enabels positie als belangrijke actor in het Europese D4D beleid. Daarnaast kan Enabel via het Wehubitprogramma en diens 'Knowledge Exchange Network' rekenen op een netwerk van meer dan 45 Belgische, Europese en internationale partnerorganisaties. Het Wehubit-programma tracht hierbij eveneens eventuele samenwerkingen in het kader van de bilaterale portefeuilles te concretiseren.	2022 - ... (cf. looptijd bilaterale programma's)	D4D experten in de partnerlanden Backstopping van expertise staff D4D EST Project managers van Enabel D4D projecten
		Aandacht voor duurzame partnerschappen		2022 - 2023	AU – EU D4D Hub management team

<p>2. Meer rekening houden met kwesties die verband houden met D4D-risico's, namelijk diegene die verband houden met digitale uitsluiting (Leave No One Behind), genderdimensie en milieueffecten</p>	<p>Aanvaard</p>	<p>Inclusief terugbouwen versterken</p>	<p>Enabel onderschrijft volledig de Leave no one behind strategie van de SDGs en België. Zoals boven vermeld, zal een onderzoek plaatsvinden rond de impact van inclusie in D4D projecten. Deze studie zal leiden tot extra aanbevelingen voor een verbetering van toekomstige programma's. Enabel zal streven naar het integreren van activiteiten rond de risico's van cyberspace (zoals desinformatie) in haar onderwijsprogramma's.</p> <p>Enabel zal in al zijn programma's en meerbepaald via het 'Digital 4 Girls and Women' programma rond de digitale gender kloof werken en in haar D4D acties een specifieke gender focus leggen door dit aspect ook op te nemen in de evaluaties. Bovendien zal Enabel op EU D4D Hub vlak de werkgroep rond gender leiden.</p> <p>Enabel integreert qua milieu effecten de internationale werkgroep CODES (Coalition for Digital Environmental Sustainability). Bovendien streeft Enabel ernaar om digitale technologieën steeds te koppelen aan milieu-vriendelijke energie (zonne-energie bijv) en een strategie uit te werken voor recyclage van het materiaal. Ook werkt Enabel waar mogelijk met refurbished computermateriaal en zet hiervoor een partnerschap op met Close-The-Gap.</p> <p>Enabel streeft ernaar om de principes die belangrijk zijn voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking mee te nemen op EU niveau via het leiden van werkgroepen en het bijdrage tot de coördinatie van de Afrikaanse tak van de D4D Hub.</p>	<p>2022 - 2023</p> <p>2022 – 2023</p> <p>2022</p> <p>2022 en verder</p>	<p>Expertise staff D4D EST</p> <p>Management team « D4GW »</p> <p>Expertise staff D4D EST & OPS</p> <p>Expertise staff D4D EST & OPS Coördinator « D4GW »</p>
<p>3. Identificeren van toekomstige mogelijkheden (initiatieven van Team Europe) in het kader van het toekomstige meerjarenprogramma van de EU (op regionaal en nationaal niveau) in prioritair geografische gebieden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking</p>	<p>Aanvaard</p>	<p>Bijdragen tot relevante TEIs</p>	<p>Enabel is actief bezig met het identificeren van nieuwe TEI initiatieven met een D4D luik of met D4D als hoofddoel en dit zowel op nationaal als op regionaal vlak. Enabel is met name betrokken bij de regionale TEI rond de D4D Hub en rond digitale transformatie voor gezondheidssystemen. Enabel streeft ernaar een bijdrage te leveren tot nationale TEIs, waarvoor het identificatieproces nog lopende is, bijvoorbeeld in Rwanda. Specifieke aandacht zal hier ook besteed worden aan identificatie van verdere financiering voor het Wehubit-programma, dat naast bilaterale fondsen ook reeds een beperkte EU-financiering ontvangt (zie: DIRECCT). The AU-EU D4D Hub may also contribute to create opportunities of Team Europe collaboration within the partner countries.</p> <p>Enabel bouwt haar interne werkgroep "Digital Enablers" verder uit met deelname van alle D4D expert staff in de partnerlanden. Enabel zal met name één D4D expert per land aanduiden die zal fungeren als contactpersoon voor identificatie en opvolging van relevante regionale en nationale TEIs.</p>	<p>2022 en verder</p> <p>2022 en verder</p>	<p>Expertise staff D4D – Task Force Digital Enablers</p> <p>Wehubit programme manager</p> <p>Expertise staff D4D – Task Force Digital Enablers</p>

4. Versterken van de modaliteiten voor de opvolging van de digitale respons in Covid- 19-tijden	Deels aanvaard		<p>Een task force die zich bezig houdt met direct of indirecte D4D reacties op de COVID- 19 crisis zou kunnen leiden tot een tegenstrijdigheid met aanbeveling 5. Enabel kiest ervoor om de relevante effecten van COVID-19 gerelateerde D4D projecten te begeleiden via de bestaande interne Digital Enablers task force. Dit is tevens een keuze om de efficiëntie te behouden en het aantal task forces niet te verveelvoudigen.</p> <p>Enabel streeft er wel naar om de Monitoring & Evaluatie van D4D programma's te versterken door het specifiek opnemen van Digitalisering als transversaal thema voor de reguliere mid-term en end-term reviews die Enabel uitvoert in alle projecten.</p> <p>Enabel schrijft D4D opvolging wel in in een bredere opvolging van alle 'transversale' thema's zodat eenzelfde, eenduidige manier van opvolgen (en gebruik van makers) wordt uitgewerkt. Bovendien zal Enabel vooral op het vlak van leren inzetten op het trekken van lessen van lopende programma's en het publiek beschikbaar stellen van deze lessen, onder andere via de digitale bibliotheek van het Wehubit-programma en het geplande kennisplatform van het AU-EU D4D Hub programma.</p>	<p>2022 en verder</p> <p>2022 en verder</p>	<p>Expertise staff D4D – Task Force Digital Enablers</p> <p>Expertise staff D4D EST & OPS evaluatie experten</p>
5. Voorzien van strategieën in het post-Covid-19- tijdperk, met daarbij de overweging of de integratie van D4D al dan niet gegrond is	Aanvaard	<p>Publiceren van visie D4D Enabel</p> <p>D4D 'Mainstreaming'</p> <p>Ontwikkeling van digitale ecosysteem</p>	<p>Enabel bouwt verder op de opgebouwde kennis en de nota "Digital for Development COVID Response Enabel", en publiceert een D4D visie die rekening houdt met het gebruik van D4D voor het vergroten van de veerkracht en zo bijdraagt tot de Enabel strategie voor het post-COVID-19 tijdperk. Meer veerkracht zal nodig zijn om tegemoet te komen aan de mondiale uitdagingen van de toekomst. Integratie van D4D zal bij alle toekomstige programma's van Enabel afgewogen worden. Bovendien draagt Enabel bij tot het uitbouwen van de Belgische visie rond D4D (bijdrage tot 2- pager van DGD rond D4D). Digitalisering zal, ondanks de versnelling veroorzaakt door COVID-19, niet meer weg te denken zij uit onze toekomst, zoals ook de EU strategie 'Digital Decade' het beaamt.</p> <p>Enabel zet blijvend in op D4D in haar hele portfolio. Hierbij worden via de visie een reeks van prioritaire domeinen van excellentie en niches geïdentificeerd die verder zullen uitgebouwd worden. Enabel streeft er ook naar om linken tussen de D4D programma's en de eigen interne digitale transformatie, Let's Connect, te versterken.</p> <p>Enabel zet in op digitaal ondernemerschap vanuit een visie van ontwikkeling van het digitale ecosysteem (bijv. via projecten die innovatie hubs in Afrika ondersteunen zoals het EU AEDIBNET project) met als doel om landen te ondersteunen in hun ontwikkeling en voor de meest kwetsbare groepen extra kansen creëren. Nieuwe partnerschappen in deze sector zullen worden gezocht (bijv. OVO, BeCentral, Girleek, Molengeek, ...). Daarnaast dragen zowel het Wehubit-programma als het AU-EU D4D Hub programma elk op hun manier bij tot het creëren van digitale ecosystemen (zie hieronder).</p>	<p>2022</p> <p>2022</p> <p>2022 +</p>	<p>Expertise staff D4D EST & Task Force Digital Enablers</p> <p>Expertise staff D4D EST & Task Force Digital Enablers & Let's Connect manager</p> <p>Expertise staff D4D en PSD EST</p>
I. Versterking van het strategische kader en de operationele	Aanvaard	I.1. Versterking van het strategisch kader op verschillende niveaus (vanuit het hoofdkantoor, op	Enabel werkt aan een actualisering van haar interne D4D visie. Deze maakt de strategische keuze om, naast D4D <i>mainstreaming</i> , ook interventies uit te voeren met D4D als prioriteit om de groeiende 'digital divide' te dichten. Hierbij zal Enabel inzetten op vier prioritaire D4D actiegebieden (' <i>strategic pillars</i> '): (1) inclusief digitaal ondernemerschap, (2) digitale vaardigheden en competenties, (3) digitale rechten en	15.05.2021 (nota)	Enabel / EST

toepassing van de nota		lokaal, Europees en internationaal niveau).	<p>(4) 'e-services building blocks'. Door in te zetten op inclusie en deze prioritaire thema's waarin Enabel wil excelleren, kan Enabel zich positioneren en complementariteit met andere actoren verzekeren.</p> <p>De interne D4D visie wordt momenteel gevalideerd en een versie voor externe communicatie is in voorbereiding. Strategische pillar 4 zal hernoemd worden naar "digitaal bestuur" met een iets breder doel (o.a. ondersteuning visie partnerlanden rond digitale transformatie).</p> <p>Enabel zal deze nieuwe D4D visie systematisch integreren bij de opmaak en de uitvoering van de bilaterale portefeuilles en opdrachten voor derden.</p> <p>Reeds in uitvoering</p> <p>Enabel stelt daarnaast voor om succesvolle initiatieven zoals het Wehubit-programma op te schalen om meer impact te verzekeren en met aandacht voor de prioritaire thema's om de effecten van 'outward-in learning' te maximaliseren.</p> <p>In het kader van het DIRECT-programma heeft het Wehubit-programma een beperkte EU-financiering ontvangen om diens activiteiten verder te zetten tot december 2023 (initieel maart 2023). Deze financiering laat het programma eveneens toe meer aandacht te schenken aan kennisdelen en het faciliteren van partnerschappen met/tussen diens partnerorganisaties. Verdere reflecties over het verderzetten van het Wehubit-programma worden verder in dit document besproken (cf. infra, II.1)</p> <p>Als strategisch partner in het D4D Hub consortium en lid van Team Belgium, zal Enabel blijven deelnemen aan de strategische dialoog met betrekking tot de Europese D4D agenda. De instrumentele rol van Team Belgium bij het uitwerken van het African Union-European Union D4D Hub project (het eerste project dat door het D4D Hub consortium zal worden uitgevoerd, met een focus op Afrika) en de gemeenschappelijke intentieverklaring van 11 lidstaten om in het kader van de D4D Hub samen te werken aan één Europese strategie voor digitale ontwikkeling, waren hierbij belangrijke eerste stappen.</p> <p>Enabel heeft, via het D4GW programma, een mogelijkheid gekregen tot het leiden van de werkgroepen rond gender en digitale rechten en een bijdrage te leveren via de coördinatie van de Afrikaanse tak van de D4D Hub.</p> <p>Om de D4D ambities op Europees en internationaal vlak te ondersteunen breidt Enabel haar D4D expertise verder uit, zowel op het hoofdkantoor als op het terrein. Enabel zal tevens een "D4D circle" opstarten, opdat de nieuwe D4D visie door middel van interdepartementale samenwerking in een coherente aanpak vertaald wordt.</p> <p>Enabel heeft een D4D Lead Expert aangeduid en heeft in 2021 reeds 10 extra personeelsleden aangenomen op het terrein in D4D programma's (vooral gefinancierd door de EU). Enabel zal ook in 2022 bijkomende staff aannemen. De D4D visie zal verder uitgewerkt worden via de interne werkgroep Digital Enablers.</p>	03/2022	Expertise staff D4D EST & Task Force Digital Enablers
					31.12.2021 (terugkerende actie)
				07.12.2023	Enabel / Wehubit
				31.12.2021	Enabel / EST & AU-EU D4D Hub Team
				2021-2022	Enabel / D4D circle & EST
					Expertise staff D4D EST & Task Force Digital Enablers
Aanvaard	I.2. Versterking van de operationele		De keuze van de vier strategische pijlers en acties in de nieuwe D4D visie bouwt verder op eerdere D4D ervaringen en expertise van Enabel, en op de expertise van	31.12.2021	Expertise staff D4D EST & Task

		toepassing van de D4D-nota, met name door deze vergezeld te doen gaan van een meer operationele roadmap , door de bestaande expertise beter in kaart te brengen en door een fonds voor technische bijstand te voorzien.	<p>het Belgische ecosysteem (bijv. DG BOSA). Na validatie van de vernieuwde D4D visie, zal Enabel een actieplan met concrete stappen voor de operationalisering van de D4D visie uitwerken. De leidende principes van de nieuwe visie zullen eveneens in praktische richtlijnen vertaald worden, en op deze manier de duurzaamheid en risicobeheersing van D4D interventies versterken. Uitwerken actieplan voorzien in 2022 met de Digital Enablers task force.</p> <p>Om de expertise van Team Belgium in de vier strategische pijlers verder te versterken en zichtbaarder te maken, wordt de mogelijkheid voor een of meerdere thematische <i>flagships</i> voorgedragen aan de minister. Het thematische programme D4GW is ontwikkeld en goedgekeurd.</p> <p>Enabel heeft reeds definities uitgewerkt met betrekking tot 'Digital for Development', 'digitally-enabled' en 'D4D interventies'. Enabel draagt vanuit deze reflecties graag bij aan het uitwerken van een consensusdefinitie voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Enabel heeft bijgedragen aan een 2-pager als vervolg op de strategienota DGD uit 2016 en als reactie op de speciale evaluatie.</p>	31.05.2021 / (overeen te komen met alle actoren BE OS)	Force Digital Enablers Enabel / EST & D4D circle Enabel / EST
	Aanvaard	Formulering van een omvattend en vernieuwd D4D- antwoord op de Covid-19-crisis in het verlengde van de strategische nota's.	<p>Als reactie op de Covid-19 crisis heeft Enabel een strategische response paper uitgewerkt met betrekking tot D4D en het gebruik van data als specifieke focus. Enabel heeft als lid van het D4D Hub consortium ook een coördinerende rol gehad bij het in kaart brengen van digitale oplossingen om de continuïteit van diensten en maatschappelijke veerkracht tijdens de Covid-19 crisis te ondersteunen (in nauwe samenwerking met de private sector 'EU D4D Coalition'). Deze nota's hebben Enabel toegelaten mogelijke D4D oplossingen in kaart te brengen en deze ook actief te integreren in nieuwe en bestaande interventies (op het vlak van <i>e-health</i>, <i>e-education</i>, digitale informatiesystemen, en private sector digitale transformatie). Daarnaast heeft Enabel digitale oplossingen snel en context-gericht kunnen inzetten dankzij de expertise en netwerken van de D4D experts op het terrein. Enabel heeft twee EU-acties opgestart rond COVID-19 respons (DIRECCT en ResiCOdi)</p> <p>Enabel zal verder D4D advies en ondersteuning blijven leveren om te zorgen dat de continuïteit van de interventies gedurende de COVID-19 crisis verzekerd kan worden door middel van digitale oplossingen. De Task Force Digital Enablers beantwoordt vragen van collega's rond de implementatie van digitale tools in de programma's (bijv. e-learning, videobel- applicaties etc) en/of stuurt collega's door naar het team van Let's Connect (interne digitale transformatie).</p>	30.08.2020 2021-2022? (afhankelijk duur crisis)	Enabel / EST Enabel / EST
II. Beter gebruik maken van het potentieel van elk kanaal van de Belgische samenwerking	Aanvaard	II.1.: Blijven ingrijpen in gebieden waar de Belgische samenwerking een hoge toegevoegde waarde heeft (met	Enabel zal D4D blijven <i>mainstreamen</i> in de vijf mondiale uitdagingen waar de organisatie oplossingen voor wil bieden, maar zal hiernaast ook inzetten op vier prioritaire D4D actiegebieden die bijdragen aan het dichten van de digitale kloof. Op deze manier draagt Enabel rechtsreeks bij aan een antwoord op de mondiale uitdaging 'groeien de ongelijkheden'.	15.05.2021 (validatie visietekst)	Enabel / EST

<p>☒ Op het gebied van de gouvernementele samenwerking</p> <p>☒ Op het vlak van de ondersteuning van de privésector</p> <p>☒ Met betrekking tot mechanismen en initiatieven (Wehubit, projectoproepen van DGD):</p>		<p>name onderwijs en opleiding),</p> <p>innovatieve proefprojecten hernieuwen</p> <p>of projecten blijven steunen die bijdragen tot de ontwikkeling of de ontplooiing van digitale strategieën van het ontvangende land.</p>	<p>D4D wordt geïntegreerd in de 'theory of change' van de vijf mondiale uitdagingen via een deelname in de interne 'cirkels' die rond deze thema's zijn opgezet.</p> <p>'Digital skills' en 'inclusief digitaal ondernemerschap' bouwen bovendien verder op de ervaring en expertise van de Belgische samenwerking in onderwijs en opleiding. Door te werken op de verschillende gebruiksdoeleinden van 'digital skills' en de noodzaak voor meer inclusie in 'digitaal ondernemerschap' te onderkennen, breidt Enabel haar hoge toegevoegde waarde uit naar het domein van D4D. Daarnaast worden er in de prioritaire D4D actiegebieden ook synergiën gezocht met andere expertisedomeinen van Enabel, zoals private sector development (inclusief digitaal ondernemerschap) en governance (e-services building blocks). Reeds in uitvoering</p> <p>Enabel zal bovendien de aanpak en 'lessons learned' van innovatieve proefprojecten rond inclusief digitaal ondernemerschap (bijv. Greentech hub, Digiboost, AEDIBINET) en 'digital rights' (bijv. IDEA) trachten te integreren in de nieuwe bilaterale portefeuilles of opdrachten voor derden. Reeds in uitvoering</p> <p>Daarnaast wenst Enabel verder te bouwen op het Wehubit programma om digitale sociale innovaties verder te integreren en eventueel op te schalen in de interventies en bilaterale portefeuilles van onze organisatie. Enabel streeft ernaar Wehubit blijven te financieren via bilaterale en EU financiering. Wehubit heeft reeds een beperkte extra financiering (1,5 miljoen) ontvangen via het DIRECCT EU programma.</p> <p>Als D4D Hub partner en in het kader van het African Union-European Union D4D Hub project draagt Enabel actief bij aan het uitwerken van nationale strategieën en actieplannen voor de digitale transformatie van partnerlanden. Daarnaast zal Enabel de analyse van deze digitale strategieën en ecosystemen in de partnerlanden systematisch integreren in de 'note d'avis' en de verdere voorbereiding van toekomstige bilaterale portefeuilles. Reeds in uitvoering: Enabel draagt bij aan de digitale transformatie strategie in de key sectoren (bijv. gezondheidszorg in DRC en Burundi), het AU-EU D4D Hub programma is bezig met het ontwikkelen van hun technische assistentie programme; integratie van D4D is gebeurd in de portefeuilles Palestina, Niger, klimaat in de Sahel (met verderzetting van een Wehubit project) en socio-economische gelijkheid in Centraal Afrika; integratie is voorzien in de komende portefeuilles.</p>	<p>31.12.2021 (terugkerende actie)</p> <p>31.03.2023</p> <p>07.12.2023</p> <p>31.12.2021 (terugkerende actie)</p>	<p>Enabel / EST & OPS</p> <p>Enabel EST en OPS</p> <p>Enabel / AU-EU D4D Hub Team</p> <p>Enabel / EST & OPS</p>
	Aanvaard	<p>De samenwerking met de privésector in het kader van D4D verder ondersteunen.</p> <p>De ontwikkeling van de privésector in de digitale economie op</p>	<p>Enabel zal onderzoeken hoe de samenwerking met de private sector verder versterkt kan worden. Enabel werkt reeds nauw samen met de privésector in het kader van D4D in verschillende interventies (Senegal, Burkina Faso, Guinée, Bénin, Uganda, ...). Enabel zal deze projecten nauw opvolgen om van deze modellen te leren en waar nuttig te repliceren. Enabel streeft ernaar de database met private sector D4D contacten verder uit te bouwen voor toekomstige samenwerking. Enabel lanceert een nieuwsbrief voor onze private sector partners.</p>	<p>31.12.2021</p> <p>2022 +</p>	<p>Enabel / Wehubit & EST</p>

<p>Versterking van de monitoring en de duurzaamheid van D4D-interventies</p>		<p>lokaal niveau ondersteunen zowel als de capaciteiten van de privésector voor de digitale transformatie versterken in het kader van D4D.</p>	<p>Twee van de D4D strategische pijlers waarop Enabel in het kader van de nieuwe D4D visie op zal blijven werken beogen het versterken van de private sector in onze partnerlanden, namelijk die van 'inclusief digitaal ondernemerschap' en 'digital skills (for the world of work)'. Reeds in uitvoering</p> <p>Daarnaast ondersteunt Enabel in het kader van het AU-EU D4D Hub project dialoog met de Europese privésector voor sterkere samenwerking op het gebied van D4D. Enabel neemt actief deel aan de werkgroep rond private sector samenwerking en versterkt het Belgische ecosysteem door Belgische bedrijven mee te betrekken.</p>	<p>15.05.2021 (validatie visietekst)</p> <p>07.12.2023</p>	<p>Enabel / EST</p> <p>Enabel / AU-EU D4D Hub Team</p>
	Aanvaard	<p>Het Wehubit-programma bestendigen en opschalen</p>	<p>Enabel heeft extra middelen gemobiliseerd (€ 1 500 000) voor het Wehubit programma in het kader van het 'ACP-EU resilience of education, health and MSMEs systems to COVID-19' project (EU-financiering). De verdere bestendinging van het Wehubit-programme wordt momenteel besproken met de betrokken partijen.</p> <p>Een ambitieuzer schaalvergrotingsvoorstel wordt door Enabel uitgewerkt, waarbij de ambitie om andere prioritaire thema's van de Belgische samenwerking te bestrijken mogelijk is. Dit voorstel zal worden uitgewerkt in samenwerking met de uitvoeringspartner, BIO, en zal de lessen integreren die uit de eerste drie jaar naar voren zijn gekomen.</p> <p>In 2022 staat een strategische evaluatie van het Wehubit-programma gepland, die zal toelaten om reflecties rond een bestendinging en/of opschaling van het programma te concretiseren.</p> <p>Naast de nood om de bestendinging van het programma te verzekeren via Belgische financiering, worden momenteel door Enabel ook pistes onderzocht om EU- financiering aan te trekken. In het beste geval hebben beide financieringen een eigen thematische en/of geografische focus en kan het Wehubit-programma niet alleen het huidige werk bestendigen (bv. d.m.v. integratie van Wehubit-activiteiten in alle nieuwe bilaterale portefeuilles), maar ook opschalen (bv. d.m.v. regionale activiteiten te plannen via EU-financiering).</p>	<p>31.05.2021</p> <p>03.05.2021</p>	<p>Enabel / EST & GP</p> <p>Enabel EST & GP / Wehubit</p>
	Aanvaard	<p>Meer kapitalisatieverslagen van D4D- interventies op lokaal niveau zorgen voor het versterken van de monitoring en de duurzaamheid van D4D interventies.</p>	<p>Enabel werkte in 2019 meerdere D4D definities uit en bracht hiermee alle D4D projecten in kaart. In opvolging hiervan zal Enabel een 'D4D marker' ontwikkelen om D4D projecten van bij de formulering op te volgen zodat kapitalisatieverslagen beter gemobiliseerd kunnen worden en digitalisering als overweging opgenomen kan worden.</p> <p>Via samenwerking met Let's Connect, gaat in de interne opvolgingssystemen de tracking van digitally enabled en D4D projecten verbeterd worden.</p> <p>Hiernaast heeft Enabel in het kader van de nieuwe leerstrategie van Enabel leervragen geïdentificeerd m.b.t. de D4D strategische pijlers als onderdeel van een ruimere kapitalisatieoefening die in 2021 start. Door de kapitalisatie van opgedane ervaringen te intensifiëren zal Enabel haar D4D toolbox verder uitbreiden en deze als 'Open Innovation' breed delen.</p> <p>Een uitbouw van een nieuw luik rond D4D op de Enabel website staat gepland. Verder zullen de website van het Wehubit-programma en het geplande kennisplatform van</p>	<p>31.08.2021</p> <p>2021-2022</p> <p>2023</p>	<p>Enabel / EST & DO</p> <p>Enabel / EST</p>

			het AU-EU D4D Hub Project Enabel de mogelijkheid geven opgedane kennis te publiceren, naast mogelijke publicatie via een vernieuwde Enabel website.		
		Beter valoriseren van de expertise, best practices en inspirerende via inspirerende ervaringen via te definiëren communicatie-instrumenten	Het Knowledge Exchange Network (KEN) van het Wehubit-programma is gericht op kennisuitwisseling en het delen van beste praktijken. Deze KEN werd gelanceerd in december 2020 en zal op termijn tastbare kennisproducten (bijv. <i>lessons learned, best practices, projectfiches, toolkits, etc.</i>) produceren, die online beschikbaar worden gesteld (Open Innovation) via de toekomstige eLibrary (Wehubit.be). Wat het communiceren van inspirerende ervaringen betreft, publiceert het Wehubit-programma sinds de zomer van 2020 om de twee weken een concrete getuigenis over de toegevoegde waarde van D4D voor de betrokken doelgroepen. Wehubit heeft een digitale bibliotheek ter beschikking gesteld en het KEN netwerk is geactiveerd, met o.a. een reeks sessies rond monitoring & evaluatie, het gebruik van artificiële intelligentie en financiële duurzaamheid van dergelijke projecten. Een verantwoordelijke experte voor het KEN netwerk is in 2021 aangenomen (gefinancierd onder DIRECCT) en zal de KEN verder blijven uitwerken.	12.03.2023	Enabel / Wehubit
	Aanvaard	Beter of meer rekening houden met D4D in de evaluatieprocessen	Enabel zal onderzoeken hoe D4D beter in rekening kan genomen worden bij de evaluatie van 'D4D interventies' en 'digitally-enabled interventies', dit sluit aan bij de ambitie van de nieuwe Enabel visie om D4D te mainstreamen naast D4D specifieke interventies. De D4D Marker zal geïntegreerd worden in de mid-term en end-term rapportage. Via samenwerking met Let's Connect, gaat in de interne opvolgingssysteem de tracking van digitally enabled en D4D projecten verbeterd worden.	2020-2021	Enabel / EST & DO & IE
	Aanvaard	De uitwisseling van kennis en het delen van 'best practices' versterken via o.a. het D4D platform.	In samenwerking met het D4D platform – beheerd door Agoria en Close the Gap – hebben D4D experts van Enabel en Wehubit sinds december 2020 een reeks van 12 participatieve webinars opgezet om digitalisering als impact vergrotend middel te promoten onder personeel van NGOs, Enabel en vierde pijler organisaties. Tijdens de eerste drie sessies hebben 120 deelnemers uitgewisseld rond succes (en falen) binnen 9 digitaliseringsprojecten gelinkt aan de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, waarna de discussie verder gaat via het online D4D platform. Enabel en Wehubit hebben een vooraanstande rol gespeeld in het organiseren van 9 online Digital Sessions samen met Close-The-Gap, om onze kennis te delen. Deze formule is erg geapprecieerd en op vraag zal een nieuwe reeks georganiseerd worden.	31.09.2021 2022 +	Enabel / EST & OPS
III. De inspanningen in verband met de sensibilisering, de eigenaarschap en de integratie van D4D opdriften	Aanvaard	Een brede bewustwording en eigenaarschap van D4D-kwesties bij de Belgische samenwerkingsactor en bevorderen, de lokale steunpunten versterken.	Enabel zal nieuwe collega's systematisch blijven brieven rond de strategische D4D nota, de D4D visie van Enabel, bestaande expertise en toegevoegde waarde voor duurzame ontwikkeling. Hiernaast zal Enabel via het 'Digital Enablers' netwerk en het Wehubit programma inzetten op communicatieproducten die door middel van getuigenissen de toegevoegde waarde van D4D aantonen. Enabel heeft briefings voor Juniors en stafleden georganiseerd en heeft intern een sessie rond D4D opgezet voor het volledige middle management en de ResReps. Door maximaal in te zetten op de integratie van D4D in de nieuwe bilaterale en/of GP projecten, zal Enabel de mogelijkheid hebben haar D4D expertise op het terrein verder uit te bouwen. Deze experts kunnen bovendien ook als D4D focal points op het terrein functioneren en regelmatig uitwisselingsbijeenkomsten organiseren in de partnerlanden in het kader van Team Belgium.	31.12.2021 (terugkerende acties) 2021-2022	Enabel / EST Enabel / EST & OPS

			<p>In continue uitvoering (zie elders, 10 extra stafleden aangenomen in 2021)</p> <p>Enabel steunt de mogelijkheid voor een Belgisch technisch expertise fonds waarmee alle actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking wanneer nodig digitale deskundigen mee kunnen mobiliseren.</p> <p>Enabel steunt nog steeds de uitbouw van een dergelijk mechanisme. Een eerste stap is gezet via de Digital Sessions, waarbij Enabel stafleden D4D ondersteuning gegeven hebben aan NGOs voor het indienen van hun nieuwe meerjaren-programma's.</p>		
	Aanvaard	De integratie van D4D in interventies ondersteunen.	<p>Enabel wenst de analyse van digitale strategieën en ecosystemen (op nationaal en sectorniveau) en mogelijke andere opportuniteiten systematisch integreren in de 'note d'avis' en de verdere voorbereiding van toekomstige bilaterale portefeuilles.</p> <p>Daarnaast zal Enabel ook in de volgende stappen voor het uitwerken van de bilaterale portefeuilles de deelname van een D4D expert verzekeren voor het optimaal inzetten van digitale hefboomen en waar mogelijk bij te dragen aan het dichten van de digitale kloof.</p> <p>In uitvoering: in elke formulering neemt een D4D expert deel. Enabel streeft ernaar om deze deelname te standardiseren en ervoor te zorgen dat een D4D expert van bij de start tot het einde (validatie) aanwezig is. Daarnaast wordt door het Wehubit-programma aandacht besteed aan het identificeren van mogelijke samenwerkingen tussen Wehubit partnerprojecten en de bilaterale portefeuilles.</p>	31.12.2021	Enabel / EST & OPS
	Aanvaard	Regelmatiger praktische en operationele uitwisselingsbijeenkomsten organiseren in elk land, zodat experts concrete ervaringen kunnen presenteren en verder kunnen gaan dan de theorie.	<p>Enabel zal de (interne) Digital Enablers Community of Practice, met meer dan 80 deelnemers zowel op het terrein als in Brussel, blijven animeren, om de uitwisseling van concrete ervaringen tussen partnerlanden te verzekeren, capaciteiten te versterken en te blijven enthousiasmeren.</p> <p>In uitvoering. Een Task Force van D4D experts binnen deze CoP is opgericht om D4D expertise verder uit te bouwen en alle processen rond D4D binnen Enabel te ondersteunen.</p> <p>Wehubit fungeert daarnaast als een platform voor de uitwisseling van ervaringen tussen partnerprojecten en relevante actoren binnen D4D/Innovatie-ecosystemen in Europa en in partnerlanden. In het kader van het Knowledge Exchange Network zijn tijdens de tweede fase (2021-2023) meerdere (lokale), op vraag gestuurde workshops gepland die praktische kennisuitwisseling mogelijk maken.</p> <p>In uitvoering (zie bovenaan)</p>	30.09.2021 31.03.2023	Enabel / EST Enabel / Wehubit
IV. Versterking van het enthousiasme rond D4D-onderwerpen op centraal en lokaal niveau, met name:	Aanvaard	Een forum voor betrokken actoren oprichten (of gebruikmaken van een reeds bestaand forum)	<p>Als partner van het D4D Hub consortium en bij het uitvoeren van het AU-EU D4D Hub Project draagt Enabel actief bij aan dialogen rond D4D onderwerpen en zullen 'best practices' verder gedeeld worden. Enabel zal deelname aan andere fora voor kennisdeling maximaliseren.</p> <p>Enabel neemt deel aan de werkgroepen van de D4D Hub en leidt de discussie van de werkgroep gender & digital rights.</p>	07.12.2023	Enabel / EST
	Aanvaard	De oprichting van innovatieve platforms op lokaal niveau ondersteunen (op basis van het in	<p>Enabel zal waar mogelijk en wanneer er een D4D engagement is in de bilaterale portefeuilles, lokale overlegplatforms ondersteunen via zijn D4D experts op het terrein. De organisatie zal hierbij kijken naar het innovatieve proefproject dat momenteel geëxploreerd wordt in Oeganda.</p> <p>Lokale overlegplatforms zullen op vraag ondersteund worden door onze D4D experts in de partnerlanden. Een sterker engagement met Smart Africa wordt nagestreefd.</p>	TBC	Enabel / EST & OPS

		Oeganda gehanteerde model).	Verder ondersteunt Enabel digitaal ondernemerschap in Senegal en Benin door het gehele ecosysteem (<i>whole-of-ecosystem approach</i>) te versterken en de bestaande netwerken verder uit te bouwen en te professionaliseren.	31.12.2024	Enabel / EST & OPS
Aanvaard		Formele/informele D4D-uitwisselingsbijeenkomsten bevorderen op lokaal niveau met de technische en financiële partners actief in D4D.	Zie ook voorgaand antwoord. In het kader van de D4D Hub ondersteunt Enabel dialogen met verschillende technische en financiële partners om opportuniteiten rond D4D in de partnerlanden te identificeren, hierdoor is Enabel op de hoogte van andere initiatieven en kan ook de zichtbaarheid van Team Belgium verder verzekerd worden. <i>In uitvoering</i>	07.12.2023	Enabel / EST & OPS
Aanvaard		Voor een betere coördinatie met de gesprekspartners zorgen om de afstemming te versterken van de nationale, sectorale of D4D-strategieën (digitale transformatie).	Enabel zal de analyse van digitale strategieën (op nationaal en sectorniveau) en ecosystemen in de partnerlanden systematisch integreren in de adviesnota's voor toekomstige bilaterale portefeuilles. Hierbij zal Enabel zich baseren op beleidsdocumenten, maar ook in dialoog gaan met beleidsmakers om de prioriteiten te identificeren (eventueel door verder te bouwen op de dialogen die opgestart zijn in het kader van het AU-EU D4D Hub project). <i>Het AU-EU D4D Hub project gaat naast het bovenstaande ook diagnostische tools ontwikkelen voor het bepalen van de maturiteit van de digitale economie en samenleving in partnerlanden en/of regio's.</i>	31.12.2022	Enabel / EST & OPS

3 Antwoord van BIO

Response op de aanbevelingen

Le tableau ci-dessous reprend les recommandations de l'étude D4D de 2020 et la réponse managériale qui avait été apportée par BIO. Une ligne supplémentaire « Suivi » a été ajoutée dans le tableau, pour décrire les actions qui ont été prises depuis la réponse de BIO envoyée le 29 janvier 2021. Par contre, étant donné qu'il n'y a pas de recommandations dans l'étude « D4D et covid-19 » qui s'adressent spécifiquement à BIO, mais à d'autres acteurs, il est difficile de fournir un management response. D'ailleurs, l'étude en question ne mentionne pas BIO dans son analyse (seulement comme un acteur interrogé, ce qui fut en effet le cas une seule fois par le consultant). BIO se tient bien entendu à disposition du SES dans le cas où celui-ci organiserait une réunion avec les autres acteurs de la coopération au développement au sujet du D4D et des conséquences covid-19.

Recommandation	Management response Acceptée, partiellement acceptée (+ motivation), refusée (+ motivation)	Objectif	Étape suivante, activité, décision	Date / délais de mise en œuvre	Département(s) et/ou personne(s) responsable(s)
Recommandation 4 « Amplifier les efforts de promotion via BIO du numérique dans les travaux des EDFI et DFI (ex: sur le blended finance, des lignes directrices) et envisager d'éventuelles synergies en termes d'opérations avec des DFI »	Partiellement acceptée, car BIO participe déjà à des groupes de travail au niveau d'EDFI	Sur fond de crise Covid19, continuer de promouvoir la prise en compte du D4D dans les opérations entre EDFIs, à la fois au niveau opérationnel et au niveau des clients	BIO continuera de pousser l'agenda numérique dans les différentes instances où l'organisation est présente : Conseil d'administration d'EDFI et groupes de travail développement/ESG/-communication/HR. Par contre sur la partie D4D blended finance, la recommandation n'est pas claire et ne permet pas de formuler une réponse. BIO se tient à disposition du SES pour pouvoir apporter des précisions une fois cette recommandation clarifiée .	Continu	Luuk Zonneveld CEO Pierre Harkay, Manager D&S Unit
Suivi	Tout au long de 2021, BIO a continué à pousser la digitalisation à la fois avec ses clients dans le cadre de ses due diligences de nouveaux projets (voir ci-dessous), mais également au niveau EDFI dans le Working Group (WG) Chief Investment Officer Task Force, du WG Environment and Social et du WG Assistance Technique, où les contraintes du covid amènent des réflexions liées à la digitalisation à la fois des processus des EDFIs (par exemple DD à distance, avec des consultants locaux, etc...), au niveau de l'impact financier sur les projets et le soutien aux clients via des projets d'assistance technique D4D. La recommandation blended finance n'ayant pas été clarifiée par le SES, il n'y a pas eu de suivi par BIO. Par ailleurs, BIO a été et est toujours très actif dans les discussions avec l'UE dans le cadre de l'EFSD+.				

Recommandation 10 1. Soutenir la collaboration avec le secteur privé à travers des mécanismes existants qui pourraient ne pas être spécifiques au D4D et explorer des partenariats potentiels avec d'autres acteurs / mécanismes et initiatives à cette fin (BPF, BIO, Wehubit, Plateformes).	Acceptée	BIO apportera son expertise du D4D dans le cadre des opérations liées au secteur privé, et est ouvert à toute collaboration avec d'autres acteurs	Continuer de siéger au SC de Wehubit et participation à des réunions/événements en vue de créer des partenariats au niveau belge et international, ainsi que dans d'autres fora de discussion avec le secteur privé, mais également des acteurs institutionnels, publics et de la société civile	Continu	Pierre Harkay, Manager D&S Unit
Suivi	BIO a toujours un siège au Steering Committee de Wehubit. Par ailleurs, excepté pour les WG mentionnées ci-dessus, il n'y a pas eu de partenariats D4D spécifiques créés.				
Recommandation 10 2. Soutenir le D4D pour l'éclosion du secteur privé au niveau local	Partiellement acceptée, car cela fait partie de la stratégie d'investissement de BIO (le digital étant une des trois priorités transversales)	Conformément à sa stratégie d'investissements, BIO continuera de financer les entreprises dont le cœur de métier est le « numérique » ou dont les activités intègrent un élément numérique ou de numérisation	BIO continuera de concentrer en priorité sur l'intégration de la numérisation dans les activités de ses clients. Les évaluations des clients et des projets d'investissement potentiels continueront d'inclure systématiquement l'examen de l'utilisation qu'ils font, ou comptent faire, des technologies numériques, pour mettre un accent ou leur apporter un soutien tout particulier au travers des subventions en matière d'assistance technique.	Continu	Carole Maman CIO
Suivi	L'intégration de la numérisation chez nos clients est une priorité. Les clients de BIO ont bien compris que celle-ci peut permettre des gains d'efficacité, le développement de nouveaux produits et services, d'acquérir un avantage technologique et donc concurrentiel, mais aussi de permettre de générer un impact sur le développement positif. Concrètement en 2021, BIO a approuvé un projet d'investissement au Kenya pour favoriser l'accès à internet à des tarifs très avantageux, et qui vise principalement les personnes habitant les bidonvilles de Nairobi (le contrat n'étant pas encore signé, il n'est pas possible de divulguer le nom de l'entreprise). Plusieurs institutions financières clientes de BIO sont à la pointe de services digitaux apportés à leurs clients, et mettre en place des outils numériques dans la gestion de leurs activités. Voir l'étude référente de BIO à ce sujet ici Digital BIO (bio-invest.be)				
Recommandation 10 3. Renforcer les capacités d'entreprises à travers des processus de digitalisation	Partiellement acceptée, car BIO fournit déjà ce type de support	Via le Business Development Support Fund, BIO continuera d'appuyer des projets visant à digitaliser les processus des clients de BIO, et de les soutenir dans leurs processus de numérisation	BIO a entamé en 2019 une cartographie ¹ de l'utilisation que ses institutions financières clientes font du numérique, dans le but de leur fournir une assistance technique en vue d'améliorer leurs processus/stratégies de digitalisation et/ou de mettre sur le marché des produits et services digitaux (notamment pour les populations les plus vulnérables). BIO continuera cet effort, et d'ailleurs entamé mi-2020 une deuxième cartographie des besoins digitaux de ses institutions financières suite à la crise du covid-19.	Continu	BDSF Officer Mathieu Demoulin

¹ <https://www.bio-invest.be/en/digital-survey>

Suivi	<p>La cartographie des besoins digitaux entamée mi-2020 n'a pas abouti à de résultats tangibles.</p> <p>Par contre, sur l'année écoulée, BIO a apporté du soutien via son fonds d'assistance technique à 18 projets, parmi lesquels un grand nombre contenait des aspects digitaux : développement d'outils de credit scoring digitaux, développement et renforcement de capacités lié à l'utilisation de logiciels (MIS, ERP,...) ou support à la mise en place d'outils de scoring et de formation (parfois à distance) au management de gestion des risques environnementaux et sociaux.</p>
--------------	---

4 Antwoord van ANGS

Gebaseerd op de aanbevelingen uit de vervolgstudie 'Digital for Development (D4D)' van september 2021 en de geleerde lessen uit de afgelopen periode, pasten de federaties hun strategie omtrent D4D aan. Hierbij onderlijnen we graag nog eens het initiatiefrecht van de CMO's, wat bepalend is voor de rol en acties die de federaties hierin kunnen opnemen.

De COVID-pandemie heeft ons geleerd dat ngo's zeer wendbare organisaties zijn en dankzij digitale toepassingen hun interventies en activiteiten in grote mate hebben kunnen verder zetten. We ondersteunden onze leden bij deze transitie door good practices en concrete handvaten om participatieve processen digitaal te organiseren, ter beschikking te stellen. Daarbij waren we ook de directe hulplijn wanneer bestaande digitale platformen haperden. We verspreidden de evaluatierapporten van D4D bij onze leden, alsook informatie over het D4D-platform en de digitale sessies georganiseerd door Close The Gap, Wehubit en Enabel. We stimuleerden hen daarbij actief om aan deze sessies deel te nemen. Verder stellen we onze vormingen deels open voor partners en medewerkers op het terrein van leden. We blijven erop hameren dat het tegen de achtergrond van digital divide des te belangrijker is om aandacht te hebben voor de meest kwetsbare groepen (Leave No One Behind).

Binnen het nieuwe gemeenschappelijke technisch en financieel dossier 2022-2026 hebben de federaties ook de oprichting van een D4D-fonds opgenomen, waarbij een samenwerking met Close The Gap is voorzien. Hiermee willen we de drempels die onze leden ervaren om een D4D-strategie (o.a. op basis van de aanbevelingen uit de vervolgstudie) te ontwikkelen en te implementeren, verlagen en dit financieel meer haalbaar maken. Aan dit fonds zal ook een aspect van collectief leren worden verbonden, die de andere leden (en/of hun partners) concrete handvaten aanreikt om ook aan de slag te gaan met digitalisering binnen hun organisatie, werking en interventies.

Verder zullen ook andere activiteiten van de verschillende federaties D4D in de verf zetten. Zo krijgt digitalisatie weer, zoals ook op de editie in oktober 2020, een plaats binnen de inhoudelijke programmatie van Forward Fest, dat dit jaar georganiseerd wordt door ngo-federatie, 11.11.11 en VLIR-UOS. Hiermee brengen we het thema dichterbij onze leden, wijzen we hen op de risico's die hieraan verbonden zijn en delen we good practices om deze te vermijden. Ngo-federatie en enkele van haar leden werken ook samen met Enabel aan een project rond het digitaal beheer van projecten van Enabel, dat in een later stadium eventueel ook gebruikt zou kunnen worden door ngo's in de samenwerking met hun partners